

LIITE 4.2 Oppituntisuunnittelun viisi vaihetta

1. Aiheen määrittely
2. Tietojen ja taitojen analysointi
3. Opetusmateriaalin valinta
4. Arviointimenetelmien valinta
5. Jatkokehittäminen luokkahuoneen ulkopuolella

1. Aiheen määrittely

Oppitunnin aihe tulisi määritellä selkeästi oppituntisuunnitelmassa. Esimerkki aiheen määrittelystä alla:

Aihe: Vähemmistöjen medialäsnäolon tutkiminen

Aiheen määrittelyn jälkeen on tärkeitä määritellä aihealue täsmällisemmin. Yllä mainitussa aiheessa tarkempi määrittely voisi olla esim. seuraavanlainen: lesbojen, homojen, biseksuaalien ja transsukupuolisten medialäsnäolon tutkiminen; miten nämä ryhmät näyttäytyvät mediassa; eri mediamuotojen tutkiminen ja vertailu.

2. Tietojen ja taitojen analysointi

Käyttäen edelleen esimerkkinä aiemmin mainittua aihealuetta, etenemme tietojen ja taitojen analysointivaiheeseen. Yllä mainittuun aiheeseen liittyvä tietämys liittyy seksuaaliseen suuntautumiseen ja median tuntemukseen. LGBT-termin määrittely toimii lähtökohtana opiskelijoille. Opiskelijoiden täytyy aktivoida olemassa olevat skeemansa ja vertailla tämänhetkistä tietämystään heille tarjoutuviin määritelmiin. Tarjotaan tietoa LGTB-ryhmän oikeuksista, globaalisti ja tätä verrataan opiskelijoiden aikaisempaan tietämykseen.

Oppituntisuunnitelmassa pitää ottaa huomioon monenlaisia, opittavia taitoja. Hyvä tuntisuunnitelma perustuu kuitenkin Bloomin taksonomiaan. Opiskelijoiden kehitykselle on tärkeää tarjota mahdollisuus ajattelun korkeampien taitojen käyttämiseen, sillä se valmistaa opiskelijoita paremmin tulevaisuuden työtehtäviin. Yllä mainitun aihealueen käsittely edistää mm. seuraavien taitojen kehittymistä: tulkinta, erottelu, suhteuttaminen, vastakkainasettelu, tutkiminen, väittely, kiittäminen, kritisointi, suunnittelu, kehittäminen. Näiden taitojen kehittäminen on oppituntisuunnitelman keskiössä. Kaikki tehtävät tai aktiviteetit suunnitellaan siten, että ne kehittävät ja aktivoivat opiskelijoissa yllä mainittuja taitoja.

3. Opetusmateriaalin valinta

Tämä on tärkeä vaihe oppituntisuunnittelussa. Opetustyössä materiaalin valinta on keskeisessä osassa työtä. Tarkoituksenmukaisen ja aktiivisen materiaalin valinta on avain onnistuneeseen oppituntisuunnitteluun. Perinteisesti on edetty kurssikirjalla, jota täydentää opettajan opas. Opettajan oppaaseen sisältyy usein extra-materiaaleja, joita voidaan käyttää kirjan tarjoaman aihealueen käsittelyn laajentamiseen. Opettajien ei tarvitse orjallisesti seurata kirjaa; he voivat luoda omia materiaaleja ja käyttää erilaisia välineitä tiedon ja materiaalien käsittelyyn. Tämä antaa tilaa integroida opetukseen nykyaikaista teknologiaa ja muita digitaalisia työvälineitä. Ammatillisessa koulutuksessa digitaalisten työvälineiden käytön tuomaa lisäarvoa ei pidä aliarvoida. Käytön ansiosta opiskelijoista tulee tehokkaampia teknologian käyttäjiä.

4. Arviointimenetelmät

Arviointia voidaan tehdä monin eri tavoin. Kaksi päätapaa ovat jatkuva arviointi ja loppukokeen tai -tentin avulla tapahtuva arviointi. Molempiin näistä sisältyy omat etunsa. Jatkuva arviointi on tarkoituksenmukaista, koska se edistää systemaattista, jatkuvaa työskentelyä. Loppukokeen tai -tentin avulla tapahtuva arviointi voi johdattaa opiskelijat keskittymään kokeeseen sen sijaan, että he tietoisesti ja jatkuvasti työskentelisivät materiaalin parissa. Bloomin taksonomiassa ulkooppiminen ja muistaminen ovat alempana ajattelun taidoissa, ja loppukokeen avulla tapahtuva arviointi mittaa lähinnä opiskelijoiden muistamista. Tämä takia tehtäviin perustuva oppiminen tarjoaa vaihtoehdon, jolloin jatkuvaa arviointia ja loppukokeen avulla tapahtuvaa arviointia voidaan sijoittaa yhteen. Tehtäviin perustuva oppiminen on menetelmänä ollut olemassa jo vuosikymmeniä, mutta siitä on viime vuosina tullut taas suosittu menetelmä.

Jos tehtävät ja toimet toteutetaan projekteina, joissa on lopputulos, niin lopputuloksia voidaan arvioida ja käyttää arviointiaineistona. Lopputuloksen aikaansaaminen vaatii monia korkeamman ajattelun taitoja, kuten ajanhallintaa, yhteistyötä, tiimityötä, jos projekti toteutetaan ryhmätyönä. Arvioinnilla tulisi olla selkeä aikataulu ja määräaika. Opiskelijoille on tärkeää asettaa realistisia tavoitteita, mutta mitata myös heidän kykyään sopeutua ja luoda uutta.

6. Jatkokehittäminen luokkahuoneen ulkopuolella

Tämä vaihe on sosiaalinen ja opetussuunnitelman ulkopuolinen vaihe suunnittelusta. Yllä mainittu aihealue on täydellinen lähtökohta. Tavoitteena on tutkia miten media tuo esiin tietyt yhteiskuntaryhmät. Tämän aiheen käsittelyn lisäarvo on, että opiskelijoiden tietoisuus muiden yhteiskuntaryhmien asemasta muuttuu. Käyttäen tehtäviin perustuvaa opetusmenetelmää opiskelijoita voitaisiin vaatia tekemään kysely tai esitys tai osallistumaan konferenssiin tai väittelyyn. Koulutus on jokaisen perusoikeus, ja se on tärkeä työväline yhteiskuntien ja yhteisöjen kehittämiseen. Yksityisyyden salliminen ja työkalujen antaminen kriittiseen ajatteluun ovat jokaisen demokraattisen yhteiskunnan jäsenen avaintaitoja.

Pohdintoja

Seuraavassa on listattu asioita, jotka fasilitaattorin pitäisi ottaa huomioon:

1. Materiaali ja media

Jos ryhmässä on erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita, jotka ovat usein jo kokeneet epäonnistuneensa jollakin koulutussektorin osa-alueella, pitää huomoida, että he tarvitsevat usein perinteisestä poikkeavaa materiaalia ja työvälineitä. Näillä opiskelijoilla saattaa olla negatiivisia kokemuksia perinteisistä opetusmenetelmistä ja valitsemalla näitä menetelmiä, opettaja saattaa vieraannuttaa opiskelijat. Jotta saataisiin luotua erilainen dynamiikka, jonka keskiössä on käytännön tekeminen, opiskelijoiden on otettava aktiivisempi rooli omasta oppimisestaan.

Materiaalin valinnassa tulisi ottaa huomioon sen soveltuvuus opiskelijoiden tarpeisiin, mutta myös toiminnallisuus ja käytännönläheisyys. Tällaisen materiaalin löytäminen on haastavaa ja vaatii tietynasteista luovuutta, innostusta ja kokeiluja. Lisäksi opetusmateriaalia ja käytettäviä työvälineitä pitäisi jatkuvasti uudistaa. Materiaali ja työvälineet, jotka toimivat hyvin yhden ryhmän opiskelijoiden kanssa, eivät välttämättä ole toimiva toisessa ryhmässä.

2. Tehtävät

- a) Miten luon merkityksellisiä, haastavia, mutta toteutettavissa olevia tehtäviä?

- b) Milloin tehtävät tehdään ja kuka ne tekee? Tehdäänkö tehtävät aina ryhmissä vai yksilötehtävinä?
- c) Voidaan tehtäviä hyödyntää arviointiprosessissa vai ovatko ne arviointiprosessista irrallisia tehtäviä?

Nämä kaikki ovat kysymyksiä, joita opettaja todellisuudessa voisi kysyä itseltään. Niihin ei ole oikeita tai vääriä vastauksia. Jokaista kysymystä käsitellään laajemmin alla.

Kysymykseen A liittyen selkeät ja tarkat ohjeet auttavat opiskelijoita ymmärtämään tehtävänannot. Opettajan pitää luoda merkityksellisiä tehtäviä huomioiden kurssin laajuus ja materiaali. Merkityksellisen ja hyödyllisen tehtävän pitäisi olla käytäntöön sidottu siten, että se vertautuu todellisiin työtilanteisiin ja hyödyllinen. Tehtävän tekeminen ja oppiminen kasvattavat sellaisia tietoja ja taitoja, jotka ovat käyttökelpoisia luokkahuoneen ulkopuolella. Tehtävän pitäisi myös olla riittävän haastava, jotta se pakottaisi opiskelijat oman mukavuusalueensa ulkopuolelle parantamaan kykyjään ja tietämystään. Lisäksi tehtävän tulisi olla mahdollinen suorittaa, jotta opiskelijat eivät lannistuisi sen edessä.

Kohtaan B liittyen vastaus riippuu siitä, millainen on opiskelijoiden keskittymiskyky ja ryhmän rakenne. Perinteisesti tehtävät ovat kotiläksyjä, jotka jokainen tekee yksilötehtävänä kotonaan. Jos käytetään käänteisen oppimisen -menetelmää ("flipped classroom"), tehtävät tehdään luokassa opetuksen aikana. Yksilö- versus ryhmätehtävänäkökulma on myös tärkeä. Sulautettussa opetuksessa ("blended learning") käytetään sekä yksilö- että ryhmätehtäviä. Opetuksen aihealue on tärkeä tekijä, sillä esim. kielten oppiminen vaatii enemmän ryhmätyötä ja vuorovaikutusta kuin jonkin toisen aihealueen käsittely.

Liittyen kysymykseen C ei ole mitään syytä, miksi tehtäviä ei voisi käyttää osana arviointiprosessia ja arviointiaineistona. Tehtävien arviointi voi esimerkiksi vaikuttaa tietyllä prosenttiosuudella opiskelijan kokonaisarvosanaan. Tehtävien käyttö arviointiaineistona vähentää opiskelijoiden kokemaa tentti- tai koestressiä. Lisäksi päivittäinen työnteko vaikuttaa positiivisesti kurssin lopputulokseen.

3. Lopputulokset

Kuinkin oppitunnin tulokset ovat oletettavasti niiden taitojen ja tietojen lisääntyminen, mitä opiskelijat tarvitsevat oppitunnin toimintojen tai tehtävien tekemiseen. Lopputulokset voivat olla implisiittisiä tai eksplisiittisiä. Näkyvä lopputulos voisi olla, että opiskelija on oppinut tekemään laskun. Implisiittinen lopputulos voisi olla, että opiskelija on parantanut omia MS Excel -taitojaan. Lopputulokset ovat kytköksissä materiaalin ja työvälineiden valintaan. Ne voivat myös vaihdella opiskelijoiden välillä, siksi on tärkeää dokumentoida kaikki lopputulokset, jotta dokumentaatiota voidaan hyödyntää oppituntien jatkokehittämisessä.